

Maksātnespēja - Vācija

SATURS

- 1 Pret kādiem subjektiem var vērst maksātnespējas procedūru?
- 2 Saskaņā ar kādiem nosacījumiem var sākt maksātnespējas procedūru?
- 3 Kādi aktīvi ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā? Kā rīkojas ar aktīviem, ko parādnieks iegūst vai kas pāriet parādnieka īpašumā pēc maksātnespējas procedūras sākšanas?
- 4 Kādas ir parādnieka pilnvaras un kādas - maksātnespējas administratora pilnvaras?
- 5 Saskaņā ar kādiem nosacījumiem var izmantot ieskaitu?
- 6 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē spēkā esošus līgumus, kuros parādnieks ir līgumslēdzēja puse?
- 7 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē procedūras, ko sākuši individuāli kreditori (izņemot tiesvedībā esošas lietas)?
- 8 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē tādu procedūru turpināšanu, kas ir tiesvedībā maksātnespējas procedūras sākšanas brīdī?
- 9 Kādas galvenās iezīmes raksturo kreditoru dalību maksātnespējas procedūrā?
- 10 Kādā veidā maksātnespējas administrators drīkst izmantot vai atsavināt parādnieka mantā ietilpstošus aktīvus?
- 11 Kādi prasījumi jāizvirza pret maksātnespējīgā parādnieka mantu un kādas darbības tiek veiktas ar prasījumiem, kuri rodas pēc maksātnespējas procedūras sākšanas?
- 12 Kādi noteikumi reglamentē prasījumu iesniegšanu, pārbaudi un atzīšanu?
- 13 Kādi noteikumi regulē ieņēmumu sadali? Kā nosaka prasījumu un kreditoru tiesību hierarhiju?
- 14 Kādi ir maksātnespējas procedūras izbeigšanas nosacījumi un sekas (jo īpaši, to izbeidzot ar mierizlīgumu)?
- 15 Kādas ir kreditoru tiesības pēc maksātnespējas procedūras izbeigšanas?
- 16 Kurš sedz maksātnespējas procedūrā radušās izmaksas un izdevumus?
- 17 Kādi noteikumi reglamentē kreditoru kopumam kaitējošu juridisku aktu spēkā neesību, atzīšanu par spēkā neesošiem vai neizpildāmību?

Ievads

Tiesību normas, ar kurām regulē maksātnespēju un maksātnespējas procesu, Vācijā ir nostiprinātas Maksātnespējas kodeksā (*Insolvenzordnung* —“InsO”), kas stājās spēkā 1999. gada 1. janvārī. Maksātnespējas kodeksa īpatnība ir tā, ka tajā ir ietvertas ne tikai procesuālās, bet arī materiālās normas. Piemēram, normas, kas nosaka maksātnespējas procesa ierosināšanu, ir materiālās normas (InsO 80.–147. pants).

Maksātnespējas kodeksa galvenais mērķis ir parādnieka kreditoru prasījumu kolektīva apmierināšana, vai nu pārdodot parādnieka aktīvus un sadalot no pārdošanas gūtos ienākumus, vai arī panākot alternatīvu vienošanos, kas izklāstīta maksātnespējas plānā, īpaši ar mērķi saglabāt uzņēmuma darbību (InsO 1. panta pirmais teikums). “Kolektīvā pieprasījuma apmierināšana” (*gemeinschaftliche Befriedigung*) nozīmē to, ka kreditoru prasības principā tiks apmierinātas proporcionāli viņu atbilstošajiem prasījumiem. Turklāt maksātnespējas process ir paredzēts tam, lai sniegtu godprātīgiem parādniekiem iespēju atbrīvoties no atlikušajiem parādiem (InsO 1. panta otrais teikums).

Papildus principam par vienlīdzīgu attieksmi pret kreditoriem Vācijas maksātnespējas procesā noteicošs ir kreditoru autonomijas princips (*Gläubigerautonomie*). Kreditoriem ir nodrošinātas plašas pilnvaras veidot procesu, īpaši attiecībā uz to, kā tiek pārdoti parādnieka aktīvi. Kreditori lemj arī par konkrēto maksātnespējas procesa veidu, jo papildus standarta procesam kodeksā ir paredzēta iespēja nodrošinātiem un parastiem kreditoriem izmantot autonomijas tiesības, sagatavojot maksātnespējas plānu, kas atšķiras no Maksātnespējas kodeksa normām, lai veiktu maksātnespējīgās personas mantas pārdošanu, sadali atbilstošajām personām, noteiktu maksātnespējas procesa gaitu un parādnieka atbildību pēc maksātnespējas procesa pabeigšanas. Maksātnespējas plāns ir īpaši nozīmīgs uzņēmuma reorganizācijas gadījumā, lai gan tas var nodrošināt arī sistēmu saistībā ar uzņēmuma likvidāciju.

Vācijas tiesību aktiem par maksātnespējas procesu ir raksturīga arī vienotības principa ievērošana. Tas nozīmē, ka Reorganizācijas un likvidācijas likumā (*Gesetz für Sanierung und Liquidation*) nav paredzēti atsevišķi procesa veidi. Gan likvidāciju, gan reorganizāciju var veikt vai nu standarta procesā, vai maksātnespējas plāna procesā.

1 Pret kādiem subjektiem var vērst maksātnespējas procedūru?

Maksātnespējas procesu var ierosināt attiecībā uz jebkurai juridiskai vai fiziskai personai piederošiem aktīviem, pat ja šāda persona neveic komercdarbību vai profesionālu darbību kā pašnodarbināta persona (fizisku personu, kas neveic šādu darbību, sauc par "patērētāju"). Maksātnespējas procesu var ierosināt arī attiecībā uz aktīviem, kuri pieder partnerībai, kas nav tiesību subjekts (piem., vispārīga komercsabiedrība (*offene Handelsgesellschaft*) vai sabiedrība ar ierobežotu atbildību (*Kommanditgesellschaft*)), vai atsevišķiem līdzekļiem, piemēram, attiecībā uz mirušas personas mantu. Juridiskām personām, uz kurām attiecas publiskās tiesības, ir piemērojama kodeksa 12. pantā noteiktā īpašā norma, kas paredz, ka maksātnespējas procesu nevar ierosināt attiecībā uz aktīviem, kas pieder Federālajai valdībai, vai uz zemi (*InsO* 12. panta 1. punkta 1) apakšpunkts).

2 Saskaņā ar kādiem nosacījumiem var sākt maksātnespējas procedūru?

Maksātnespējas procesu var ierosināt ar pieteikumu, nevis automātiski jebkura valsts iestāde. Pieteikumu var iesniegt parādnieks vai kreditors. Lai pasargātu tiesu un parādnieku pret priekšlaicīgi iesniegtiem pieteikumiem vai tādiem pieteikumiem, kuru pamatmērķis ir izraisīt kaitējumu, kreditoram, kas iesniedz pieteikumu, ir ticami jāpierāda, ka pastāv pamats maksātnespējai un ka kreditoram tik tiešām ir prasījums.

Ja sabiedrība ar ierobežotu atbildību ir maksātnespējīga, tās vadības institūcijām ir jāiesniedz pieteikums; pretējā gadījumā tām tiks piemēroti sodi. Ja šī prasība tiek pārkāpta, kreditori, iespējams, varēs ierosināt prasību par zaudējumu atlīdzību. Ja krīzē nonākušais parādnieks rīkojas pretlikumīgi, uz to noteiktos gadījumos var attiekties kriminālvajāšana (Kriminālkodeksa (*Strafgesetzbuch*) 283. pants un turpmākie panti).

Maksātnespējas procesa ierosināšanas galvenais iemesls ir nespēja veikt norēķinus. Nespēja veikt norēķinus rodas tad, ja parādnieks nespēj pildīt maksājumu saistības, kam iestāties termiņš; parasti pieņem, ka ir iestājusies maksātnespēja, ja parādnieks ir pārtraucis veikt maksājumus (*InsO* 17. panta 2. punkts). Ja parādnieks ir juridiska persona vai uzņēmums, kurā neviens no partneriem nav fiziska persona ar neierobežotu atbildību, procesu var ierosināt arī pārmērīgu parādsaistību dēļ. Parādsaistības uzskata par pārmērīgām, ja parādnieka aktīvi vairs nenosedz faktiskās saistības, izņemot gadījumus, kad pastāv liela iespējamība, ka pie esošajiem apstākļiem uzņēmums turpinās pastāvēt (*InsO* 19. panta 2. punkts). Ja, ņemot vērā apstākļus, uzņēmuma turpmākas darbības iespējamība ir liela, tas ir jāņem par pamatu, novērtējot parādnieka aktīvu vērtību. Parādnieks pieteikumu var iesniegt arī tad, ja tas nenovēršami nespēs veikt maksājumus (*InsO* 18. panta 1. punkts). Uzskata, ka parādnieks nenovēršami nespēs veikt maksājumus, ja ir liela iespējamība, ka tas nespēs pildīt maksājumu saistības noteiktajā termiņā (*InsO* 18. panta 2. punkts).

Ir jānodrošina arī maksātnespējas procesa izmaksu segšana. Tāpēc maksātnespējas procesa ierosināšanas pieteikums tiks noraidīts, ja pastāv liela iespēja, ka parādnieka aktīvi nebūs pietiekami, lai segtu procesa izmaksas (*InsO* 26. panta 1. punkta pirmais teikums).

Ja nosacījumi ir izpildīti, par maksātnespēju atbildīgā tiesa jeb maksātnespējas tiesa (*Insolvenzgericht*) pieņem lēmumu par maksātnespējas procesa ierosināšanu, kas tiek publicēts. Tiesa internetā veic publisku paziņojumu (<http://www.insolvenzbekanntmachungen.de/>). Ar lēmumu ierosināt maksātnespēju tiesa aicina parastos kreditorus noteiktā termiņā iesniegt savus prasījumus maksātnespējas administratoram. Lēmumā nosaka tādas sapulces datumu, kurā kreditori, pamatojoties uz maksātnespējas administratora ziņojumu, lemj par maksātnespējas procesa virzību, kā arī nosaka pārbaudes sēdes datumu, kad tiks pārbaudīti visi iesniegtie prasījumi.

Kā jau minēts ievadā, Maksātnespējas kodeksā nav paredzēts atsevišķa veida process reorganizācijai un likvidācijai. Papildus standarta procesam Kodeksā ir paredzēta iespēja izveidot maksātnespējas plānu, kas paredzēts likvidācijai vai reorganizācijai.

Maksātnespējas tiesai ir jāpārbauda, vai ir izpildīti procesa ierosināšanas nosacījumi, un tas var aizņemt zināmu laiku, turklāt, ierosinot procesu, tiesa noteiks pagaidu pasākumus, kas var būt nepieciešami, lai izvairītos no parādnieka finanšu stāvokļa izmaiņām, kuras varētu kaitēt kreditoriem, pirms tiek pieņemts lēmums par iesniegto pieteikumu (InsO 21. panta 1. punkta pirmais teikums). Praksē tiesa ieceļ pagaidu maksātnespējas administratoru (*vorläufiger Insolvenzverwalter*), kas var būt "vājš" vai "spēcīgs". Ja ir iecelts "vājš" pagaidu maksātnespējas administrators, parādnieks saglabā realizācijas tiesības un administratora konkrētos pienākumus nosaka tiesa, lai arī tie var nepārsniegt spēcīga pagaidu maksātnespējas administratora pienākumus (InsO 22. panta 2. punkta 2. teikums). Piemēram, tiesa var norīkot, ka parādnieka realizācijas tiesības ir spēkā tikai ar administratora piekrišanu. Vāja pagaidu maksātnespējas administratora iecelšana neietekmē neizlemtus juridiskus strīdus (sk. Federālās tiesas (Bundesgerichtshof, BGH) izdevumu Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht (NZG); 1999. gads, 939. un 940. lpp.). Pagaidu maksātnespējas administrators ir "spēcīgs", ja tiesa nosaka vispārēju aizliegumu, kas liedz parādniekam veikt realizāciju, tādējādi tiesības rīkoties ar parādnieka īpašumu un realizēt to ir piešķirtas administratoram (InsO 22. panta 1. punkta pirmais teikums).

3 Kādi aktīvi ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā? Kā rīkojas ar aktīviem, ko parādnieks iegūst vai kas pāriet parādnieka īpašumā pēc maksātnespējas procedūras sākšanas?

Maksātnespējīgā parādnieka manta (*Insolvenzmasse*) ietver procesa ierosināšanas dienā parādniekam piederošos aktīvus un procesa laikā (t. i., līdz procesa pabeigšanas vai izbeigšanas brīdim) no jauna iegūtus aktīvus. Manta neietver strikti personiskas parādnieka tiesības un priekšmetus, kas nav pakļauti apķīlāšanai, jo uz tiem arī neattiektos individuālais izpildes process. Piemēram, gūtie ienākumi ir maksātnespējīgā parādnieka manta tikai tādā apmērā, kas pārsniedz parādnieka minimālo iztikas līmeni. Maksātnespējas administrators var arī atbrīvot aktīvus, kas tad ietilpst parādnieka paša aktīvos un nav apķīlājami.

Vācijas tiesību sistēmā tiesības pārvaldīt vai realizēt aktīvus, kas ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā, principā tiek nodotas maksātnespējas administratoram procesa ierosināšanas laikā (izņēmums: parādnieka, kurš saglabā valdījuma tiesības, pārvaldība (*Eigenverwaltung*), InsO 270. pants un turpmākie panti), līdz ar to maksātnespējas administratoram ir pienākums, piemēram, sniegt nodrošinājumu par labu aizdevējiem, kuri piešķir finansējumu parādniekam, kas saglabā valdījuma tiesības. Īpaši svarīgu darījumu gadījumā, piemēram, slēdzot aizdevuma līgumu ar būtiskiem apgrūtinājumiem maksātnespējīgā parādnieka mantai, maksātnespējas administratoram ir jāsaņem kreditoru sapulces vai ieceltas kreditoru komitejas apstiprinājums (InsO 160. panta 2. punkta 2) apakšpunkts). Maksātnespējas administratora noslēgto aizdevumu saistības un citas saistības ir saistības, kas attiecas uz mantu un kuras sedz no mantas prioritāri, t. i., pirms parasto kreditoru prasījumiem. Tādējādi tiek nodrošināts, ka pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas līgumpartneri vēlēšies sadarboties ar maksātnespējīgo parādnieku.

4 Kādas ir parādnieka pilnvaras un kādas - maksātnespējas administratora pilnvaras?

Ņemot vērā to, ka līdz ar maksātnespējas procesa ierosināšanu maksātnespējas administrators parasti uzņemas svarīgu lomu (izņēmums: parādnieka, kurš saglabā valdījuma tiesības, pārvaldība), šajā procesa posmā maksātnespējas tiesai būtībā ir uzraudzības un virzības pilnvaras (sk. InsO 58. un 76. pantu) (papildus īpašām pilnvarām, piem., maksātnespējas plāna procesā vai parādnieka, kurš saglabā valdījuma tiesības, pārvaldības kontekstā). Tiklīdz maksātnespējas process ir ierosināts, galveno lēmumu pieņemšana (par pārdošanu, likvidāciju, reorganizāciju un maksātnespējas plānu) ir kreditoru ziņā. Savukārt tiesai ir īpašas pilnvaras un uzdevumi procesa ierosināšanas posmā. Tā pieņem lēmumus par ierosināšanu, pagaidu aizsardzības pasākumiem un maksātnespējas administratora iecelšanu. Tiesa ir atbildīga arī par maksātnespējas administratora uzraudzību. Tā uzrauga administratora rīcības likumīgumu, taču ne vēlamību, un tā nevar sniegt norādījumus. Lai sekmētu maksātnespējas procesu, maksātnespējas tiesas lēmumus var pārsūdzēt tikai tad, ja kodeksā ir paredzēta tūlītēja pārsūdzība (*sofortige Beschwerde*) (sk. InsO 6. panta 1. punktu). Tūlītēju pārsūdzību rakstiski vai mutiski var iesniegt vai nu pašā maksātnespējas tiesā, vai apgabaltiesā (*Landgericht*), kuras padotībā ir maksātnespējas tiesa, proti, tiesas kancelejā (*Geschäftsstelle*). Pārsūdzībai nav apturošas ietekmes; taču tiesa, kas izskata pārsūdzību, vai maksātnespējas tiesa var noteikt īslaicīgu izpildes atlikšanu.

Maksātnespējas administrators ir svarīgākais maksātnespējas procesa dalībnieks. Par maksātnespējas administratoru var iecelt tikai fiziskas personas, nevis juridiskas personas (InsO 56. panta 1. punkta pirmais teikums). Šo amatu var pildīt juristi, uzņēmēji, grāmatveži vai nodokļu konsultanti. Pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas tiesības pārvaldīt un realizēt parādnieka īpašumu tiek nodotas maksātnespējas administratoram. Tā galvenais uzdevums ir atbrīvot aktīvus, kurus tas konstatē uz maksātnespējas procesa ierosināšanas brīdi, no tādiem vienumiem, kas nav parādnieka īpašums. Tam ir jānodod arī parādnieka aktīvu vienumi, kas pieder parādnieka aktīviem saskaņā ar saistību tiesībām, taču, kas vēl nav tikuši iekļauti parādnieka aktīvos maksātnespējas procesa laikā, ja tāds ir ierosināts. Šādi apzināti parādnieka aktīvi veido maksātnespējīgā parādnieka mantu (*Insolvenzmasse*, InsO 35. pants), ko maksātnespējas administrators realizēs un no kuras tiks apmierināti kreditoru prasījumi. Maksātnespējas administratora pienākumi ir arī šādi:

- algu izmaksa maksātnespējīgā parādnieka darbiniekiem,
- lēmuma pieņemšana par to, vai turpināt vai izbeigt neizšķirtus juridiskus strīdus (InsO 85. pants un turpmākie panti) un kā rīkoties ar līgumiem, kas nav (pilnībā) izpildīti (InsO 103. pants un turpmākie panti),

- pārskata izstrāde par aktīviem un saistībām (InsO 153. panta 1. punkta pirmais teikums),
- tādu darījumu apstrīdēšana, kas noslēgti pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas un kas, visticamāk, būtu neizdevīgi parastajiem kreditoriem (*InsO* 129. pants un turpmākie panti).

Maksātnespējas administratoru uzrauga maksātnespējas tiesa (*InsO* 58. panta 1. punkts). Ja ir iecelta kreditoru komiteja, tā pārrauga maksātnespējas administratora pienākumu izpildi (*InsO* 69. panta pirmais teikums).

Pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas, kad maksātnespējas administratoram ir piešķirtas tiesības atbrīvoties no parādnieka mantas, administrators principā var netraucēti atbrīvoties no maksātnespējīgā parādnieka mantā ietilpstošajiem aktīviem. Pastāv ierobežojumi, kas attiecas uz īpaši svarīgiem darījumiem, piemēram uzņēmuma vai visu krājumu pārdošanu. Šādiem īpaši svarīgiem darījumiem ir nepieciešams kreditoru sapulces vai kreditoru komitejas apstiprinājums. Tas, ka apstiprinājuma prasība netiek izpildīta, neietekmē ārpus procesa esošas personas, bet atbildība par to ir jāuzņemas administratoram. Administratoram ir jāpilda arī kreditoru sapulces lēmums likvidēt uzņēmumu vai turpināt tā darbību (*InsO* 157. un 159. pants).

Ja maksātnespējas administrators ļaunprātīgi pārkāpj pienākumus, kādi tam noteikti Maksātnespējas kodeksā, tas ir atbildīgs par zaudējumiem, kas radušies visām procesa pusēm (*InsO* 60. panta 1. punkts). Kodeksa 60. panta 1. punkts nosaka: "Maksātnespējas administrators ir atbildīgs par jebkurai procesa pusei radušos zaudējumu atlīdzināšanu, ja tas ļaunprātīgi pārkāpj pienākumus, kādi tam noteikti šajā kodeksā. Tas rīkojas ar rūpību, kāda sagaidāma no pienācīga un rūpīga maksātnespējas administratora."

Maksātnespējas administratoram ir tiesības saņemt atlīdzību par amata pienākumu pildīšanu un kompensāciju par atbilstošiem izdevumiem (*InsO* 63. panta 1. punkta pirmais teikums). Atlīdzības jautājumus regulē Maksātnespējas atlīdzības noteikumi (*Insolve nzsrechtsvergütungsverordnung* — "InsVV"), un to nosaka atkarībā no maksātnespējīgā parādnieka mantas vērtības brīdī, kad maksātnespējas process tiek pabeigts. Noteikumos ir paredzētas graduētas standarta likmes, kas var palielināties atbilstoši pienākumu apmēram un sarežģītībai.

Pat pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas parādniekam, pret kuru veic parasto kreditoru prasījumus, saglabājas īpašumtiesības uz realizējamiem aktīviem (*InsO* 38. un 39. pants). Principā tas ir atbildīgs ar visu mantu. Taču tiesības pārvaldīt aktīvus un atbrīvoties no tiem maksātnespējas procesa ietvaros ir piešķirtas maksātnespējas administratoram. Uzņēmuma gadījumos pēc parādnieka pieprasījuma ar tiesas lēmumu, ar ko ierosina procesu, var noteikt parādnieka, kurš saglabā valdījuma tiesības, pārvaldību saskaņā ar kodeksa 270. pantu un turpmākiem pantiem, ja nav zināmi apstākļi, kuru rezultātā varētu sagaidīt, ka rīkojums kreditoriem būs nelabvēlīgs. Būtībā arī šajā gadījumā ir piemērojami vispārējie maksātnespējas noteikumi (*InsO* 270. panta 1. punkta otrais teikums). Taču parādnieka, kurš saglabā valdījuma tiesības, pārvaldības gadījumā parādnieks saglabā tiesības rīkoties ar saviem aktīviem un atbrīvoties no tiem, un tas šīs tiesības izmanto tiesas iecelta pārrauga (*Sachverwalter*) uzraudzībā (*InsO* 270. panta 1. punkta pirmais teikums). Parādnieka, kurš saglabā valdījuma tiesības, pārvaldības gadījumā pilnvaras, kas parasti ir maksātnespējas administratoram, tiek dalītas starp parādnieku un pārraugu.

Maksātnespējas procesa ierosināšana kalpo par pamatu daudziem parādnieka pienākumiem sniegt informāciju un sadarboties. Taču vienlaikus parādniekam ir arī tiesības piedalīties procesā.

5 Saskaņā ar kādiem nosacījumiem var izmantot ieskaitu?

Kodeksa 94. pantā un turpmākajos pantos ir iztirzāts jautājums par to, vai parasts kreditors var veikt ieskaitu pret maksātnespējīgu parādnieku. Kodeksā ir noteikta būtiska atšķirība atkarībā no tā, vai iespēja veikt ieskaitu pastāvēja jau tad, kad tika ierosināts maksātnespējas process, vai arī šāda iespēja radās tikai pēc tam. Pirmajā gadījumā ieskaits būtībā ir pieļaujams, un tas nozīmē, ka parastajam kreditoram nav jāreģistrē prasījums tā iekļaušanai parādsaistību sarakstā (*Tabelle*), bet tā prasība var tikt apmierināta, paziņojot maksātnespējas administratoram par ieskaitu. Taču ieskaits paziņojums nav spēkā, ja kreditors ir ieguvis iespēju prasījumu dzēst tādu darījumu rezultātā, kas atzīstami par spēkā neesošiem (*InsO* 96. panta 1. punkta 3) apakšpunkts).

Otrajā gadījumā, kurā ieskaits iespēja radās vēlāk, ir jānošķir vairāki gadījumi.

Ja brīdī, kad tika ierosināts process, ieskaits prasījums jau pastāvēja, taču vēl nebija pienācis izpildes termiņš, vēl nebija paredzēta līdzīga atlīdzība vai uz to vēl attiecās nosacījumi, ieskaits ir pieļaujams pēc procesa ierosināšanas, tiklīdz tiek novērsts ieskaits kavēklis.

Ja procesa ierosināšanas brīdī prasījums vēl nebija iesniegts vai kreditors ir ieguvis prasījumu pret parādnieku tad, kad process tika ierosināts, ieskaits nav atļauts (*InsO* 96. panta 1. punkta 1) un 2) apakšpunkts), un tā rezultātā parādnieks var pieprasīt, lai kreditors izpilda savu līguma daļu maksātnespējīgā parādnieka mantas labā, taču kreditors var reģistrēt šo prasījumu iekļaušanai parādsaistību sarakstā, un tas tiks apmierināts tikai pēc dividenžu likmes.

Savukārt tad, ja kreditors prasījumu nav ieguvis no cita kreditora pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas un ieguva to personiski pēc procesa ierosināšanas, piemēram, noslēdzot līgumu ar maksātnespējas administratoru, tam ir tiesības veikt ieskaitu kā kreditoram no maksātnespējīgā parādnieka mantas.

6 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē spēkā esošus līgumus, kuros parādnieks ir līgumslēdzēja puse?

Maksātnespējas procesa ietekme uz spēkā esošajiem līgumiem Vācijas tiesībās ir noteikta kodeksa 103. pantā un turpmākajos pantos. Būtībā pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas spēkā esošās līgumattiecības var tikt izbeigtas vai pārtrauktas vai arī maksātnespējas administratoram tiek dota izvēle starp izpildi un izbeigšanu.

Attiecībā uz dažiem darījumiem tiesību akti nepārprotami regulē maksātnespējas procesa sekas (InsO 103.–118. pants). Piemēram, rīkojumi, līgumi par darbu vai pakalpojumiem vai atļaujas rīkoties attiecībā uz aktīviem, kas ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā, zaudē spēku brīdī, kad tiek ierosināts maksātnespējas process, savukārt parādnieka noslēgtie līgumi par īpašuma nomu un darba līgumi joprojām ir spēkā un ir saistoši attiecībā uz maksātnespējīgā parādnieka mantu.

Attiecībā uz līgumiem, ko parādnieks un otrs līgumslēdzējs nav izpildījis vai ir izpildījis daļēji, kodeksa 103. panta 1. punktā ir paredzēta iespēja, ka maksātnespējas administrators var izvēlēties starp līguma izpildi vai neizpildi. Ja maksātnespējas administrators izvēlas izpildi maksātnespējīgā parādnieka mantas interesēs, kreditora pretprasījums ir apmierināms prioritāri, jo saskaņā ar kodeksa 55. panta 1. punkta 2) apakšpunktu tas ir maksātnespējīgā parādnieka mantā ietilpstošs parāds. Ja maksātnespējas administrators nolemj pret izpildi, tas saskaņā ar līgumu nevar pieprasīt neko citu. Kreditors var izvirzīt kompensācijas prasījumu par neizpildi tikai kā parastais kreditors, reģistrējot prasījumu iekļaušanai parādsaistību sarakstā (InsO 103. panta 2. punkta pirmais teikums). Ja maksātnespējas administrators izvēli neveic, līgumpartneris var pieprasīt, lai viņš izvēli tomēr veiktu. Šādā gadījumā administratoram nekavējoties ir jāpaziņo, vai viņš plāno pieprasīt izpildi. Ja viņš šādi nerīkojas, viņš vairs nevar pieprasīt, lai līgums tiktu izpildīts. Attiecībā uz finanšu pakalpojumiem un darījumiem noteiktā datumā kodekss liedz administratoram izvēles iespēju (InsO 104. pants).

Ja līgumsaistību virzība nav īpaši noregulēta kodeksa 103.–118. pantā, līguma darbība turpinās arī pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas.

Līgumu atcelšanas klauzulu uzticamība ir pretrunīga. Izejas punkts ir kodeksa 119. pantā noteiktā norma, kas paredz, ka līgumi, kas jau iepriekš izslēdz vai ierobežo 103. panta un turpmāko pantu piemērošanu, ir nederīgi. Saskaņā ar šo normu ir pieļaujamas no maksātnespējas neatkarīgas atcelšanas klauzulas, kas ir saistītas nevis ar maksātnespējas procesa ierosināšanu vai pieteikuma iesniegšanu, bet gan ar parādnieka maksājumu saistību neizpildi. Savukārt atcelšanas klauzulas, kas ir atkarīgas no maksātnespējas, ir problemātiskas — īpaši ņemot vērā Federālās tiesas (*Bundesgerichtshof*) 2012. gada 15. novembra spriedumu (*BGHZ* 195, 348). Federālā tiesa minētajā spriedumā konstatēja, ka atcelšanas klauzula energoapgādes līgumā, kas ir atkarīgs no attiecīgās maksātnespējas, bija spēkā neesoša. Taču tiesa norādīja, ka atcelšanas klauzulas, kas ir atkarīgas no maksātnespējas, kā tādas nav spēkā neesošas: atcelšanas klauzulas, kas atbilst likumā paredzētajai atcelšanas iespējai, ir pieļaujamas. Līdz ar to tādu atcelšanas klauzulu novērtējums, kas ir atkarīgs no maksātnespējas, nav pārliecinoši noskaidrots. Līgumisko risinājumu klauzulām finanšu pakalpojumu un darījumu noteiktā datumā gadījumos kodeksa 104. panta 3. un 4. punkts ietver īpašus noteikumus.

Ja parādnieks un kreditors ir vienojušies par tiesību nodošanas aizliegumu saskaņā ar vispārējām tiesībām, tas ir saistoši arī maksātnespējas administratoram. Taču darījumos šāds tiesību nodošanas aizliegums bieži nav spēkā, jo, pat ja pastāv līgumā noteikts tiesību nodošanas aizliegums, monetāru prasījumu nodošana ir spēkā, ja parādnieks un kreditors ir tirgotāji (Komerckodeksa (*Handelsgesetzbuch* — "HGB") 354.a panta 1. punkts).

7 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē procedūras, ko sākuši individuāli kreditori (izņemot tiesvedībā esošas lietas)?

Tā kā maksātnespējas procesa mērķis ir vienlīdzīgi apmierināt visu kreditoru prasības, kodeksa 87. pants nepārprotami paredz, ka parastie kreditori var izpildīt prasījumus tikai saskaņā ar normām, kas regulē maksātnespējas procesu. Tādējādi līdz ar maksātnespējas procesa ierosināšanu rodas izpildes aizliegums, kas neļauj parastajiem parādniekiem izpildīt prasījumus pret maksātnespējīgā parādnieka mantu vai parādnieka citu īpašumu maksātnespējas procesā (InsO 89. panta 1. punkts). Izpildes aizliegums ir jāievēro saskaņā ar tiesību aktiem, tādējādi izpilde, kas jau ir uzsākta, tiek automātiski apturēta neatkarīgi no tā, vai kreditors ir informēts par procesa ierosināšanu un vai parādnieks ir pieprasījis izpildes atlikšanu.

Kodeksa 88. pants nosaka, ka procesa ierosināšanai ir atpakaļejošs spēks (*Rückschlagsperre*) attiecībā uz iepriekšējiem izpildes pasākumiem, un paredz, ka nodrošinājuma prasījumi, kas iegūti izpildes gaitā pēdējā mēneša laikā pirms pieteikuma par maksātnespējas procesa ierosināšanu vai pēc pieteikuma iesniegšanas, zaudē juridisko spēku brīdī, kad tiek ierosināts maksātnespējas process. Arī šajā gadījumā nav nozīmes tam, vai kreditors ir zinājis par plānoto pieteikumu par maksātnespējas procesa ierosināšanu.

Ja prasījums bija iegūts, piemērojot izpildes pasākumu, kādu laiku pirms pieteikuma ierosināt maksātnespējas procesu iesniegšanas, prasījums nav spēkā neesošs saskaņā ar kodeksa 88. panta pirmo teikumu, taču to noteiktos apstākļos var apstrīdēt (BGH izdevums Die Neue Juristische Wochenschrift (NJW), 2004. gads, 1444. lpp.).

Kad tiek ierosināts maksātnespējas process, parādnieks zaudē iespēju piedalīties tiesvedībā, pārstāvot mantu. Šīs tiesības tiek piešķirtas maksātnespējas administratoram, kuram ir tiesības rīkoties kā tiesvedības dalībniekam, veicot amata pienākumus. Līdz ar to maksātnespējas administrators var savā vārdā veikt pieprasījumus, kas attiecas uz maksātnespējīgā parādnieka mantu.

8 Kā maksātnespējas procedūra ietekmē tādu procedūru turpināšanu, kas ir tiesvedībā maksātnespējas procedūras sākšanas brīdī?

Tā kā līdz ar maksātnespējas procesa ierosināšanu maksātnespējīgais parādnieks zaudē tiesības ierosināt tiesvedību, neizšķirta tiesvedība, ja tā attiecas uz maksātnespējīgā parādnieka mantu, tiks sākotnēji pārtraukta (Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung* — ZPO) 240. panta pirmais teikums).

Ja parādnieks ir prasītājs (piem., tiesvedībā, kurā parādnieks ir pieteicējs vai iebilst pret prasījumu, kas jau ir izpildāms), maksātnespējas administrators var atsākt procesu vai atteikties to atsākt (InsO 85. panta 1. punkta pirmais teikums). Ja viņš to pieņem, process tiek turpināts. Ja viņš atsakās, aktīvs tiek atbrīvots no maksātnespējīgā parādnieka mantas un tiesvedību var atsākt vai nu parādnieks, vai atbildētājs (InsO 85. panta 2. punkts).

Ja parādnieks ir atbildētājs, jānošķir šādi gadījumi: ja maksātnespējas procesa ierosināšanas brīdī pastāv neizšķirta tiesvedība par prasījumu, kas ietilpst maksātnespējas tvērumā, prasījums ir jāreģistrē iekļaušanai parādsaistību sarakstā (InsO 87. pants). Ja maksātnespējas administrators vai parasts kreditors iebilst, prasījuma izšķiršanu veic, atsākot pārtraukto tiesvedību (InsO 180. panta 2. punkts).

No otras puses, ja prasījums neietilpst maksātnespējas tvērumā, taču, piemēram, tas ir prasījums par izņēmumu vai parādu, kas attiecas uz pašu maksātnespējīgā parādnieka mantu, tiesvedību var atsākt vai nu maksātnespējas administrators, vai arī prasītājs (InsO 86. pants).

9 Kādas galvenās iezīmes raksturo kreditoru dalību maksātnespējas procedūrā?

Kā skaidrots ievadā, ar Maksātnespējas kodeksu kreditoriem tiek piešķirta būtiska ietekme uz maksātnespējas procesu. Kreditori savas tiesības izmanto kreditoru sapulcē (*Gläubigerversammlung*, InsO 74. pants un turpmākie panti) vai kreditoru komitejā (*Gläubigerausschuss*), kuru var iecelt kreditoru sapulce (InsO 67. pants un turpmākie panti). Kreditoru sapulce ir galvenā institūcija, ar kuras starpniecību kreditori pieņem lēmumus, savukārt kreditoru komiteja ir institūcija, kas īsteno uzraudzību. Kreditoru sapulci sasauc maksātnespējas tiesa (InsO 74. panta 1. punkta pirmais teikums), kas to arī vada (InsO 76. panta 1. punkts). Sapulci apmeklēt var visi prioritārie kreditori, visi parastie kreditori, maksātnespējas administrators, kreditoru komitejas biedri un parādnieks (InsO 74. panta 1. punkta otrais teikums). Kreditoru sapulce lēmumus būtībā pieņem ar vienkāršu vairākumu, kur vairākumu nenosaka balsu skaits, bet gan balsojošo kreditoru prasījumu summa (InsO 76. panta 2. punkts). Ja uzņēmums pārsniedz noteiktu lieluma kritēriju, maksātnespējas tiesai vēl pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas ir jāieceļ pagaidu kreditoru komiteja (InsO 22.a pants). Šī komiteja piedalās maksātnespējas administratora iecelšanas procesā, un tās viedoklim ir nozīme jebkura tāda lēmuma pieņemšanā, ar ko norīko parādnieka, kurš saglabā valdījuma tiesības, pārvaldību (InsO 56.a pants un 270. panta 3. punkts).

Par kreditoru sapulces nozīmīgumu liecina tas, ka tajā tiek lemts par procesa virzienu, īpaši par to, kā realizējami parādnieka aktīvi. Kreditoru sapulcei ir arī šādi pienākumi:

- cita maksātnespējas administratora ievēlēšana (InsO 57. panta pirmais teikums),
- maksātnespējas administratora uzraudzība (InsO 66. un 79. pants un 197. panta 1. punkta 1) apakšpunkts),
- lemšana par uzņēmuma darbības izbeigšanu vai turpināšanu (InsO 157. pants),
- noteiktu īpaši svarīgu darījumu, kurus noslēdz maksātnespējas administrators, apstiprināšana (InsO 160. panta 1. punkts),
- sadarbība maksātnespējas plāna izstrādē un īstenošanā.

10 Kādā veidā maksātnespējas administrators drīkst izmantot vai atsavināt parādnieka mantā ietilpstošus aktīvus?

Informāciju par maksātnespējas administratora pilnvarām attiecībā uz maksātnespējīgā parādnieka mantas aktīviem skatīt iepriekš, pie jautājuma “Kādas pilnvaras ir attiecīgi parādniekam un maksātnespējas administratoram?”

11 Kādi prasījumi jāizvirza pret maksātnespējīgā parādnieka mantu un kādas darbības tiek veiktas ar prasījumiem, kuri rodas pēc maksātnespējas procedūras sākšanas?

1. Kreditori, kam ir tiesības uz atbrīvojumu

Kreditori, kam ir tiesības uz atbrīvojumu (*aussonderungsberechtigte Gläubiger*, "kreditori, kam ir tiesības uz atdalīšanu"), ir kreditori, kuriem ir tiesības pieprasīt, lai aktīvs tiktu atbrīvots no maksātnespējīgās personas mantas saskaņā ar *in rem* vai *in personam* tiesībām (InsO 47. panta pirmais teikums). Kreditori, kam ir tiesības uz atbrīvojumu, nav parastie kreditori, tāpēc tiem nav tiesību reģistrēt prasījumus iekļaušanai parādsaistību sarakstā, taču tie var prasījumus izpildīt, ierosinot prasību vai saskaņā ar vispārējām tiesību normām (InsO 47. panta otrais teikums). Taču tie prasību neierosina pret parādnieku, bet gan pret maksātnespējas administratoru, kurš rīkojas kā lietas dalībnieks, veicot savus amata pienākumus. Tiesības uz atbrīvojumu var izrietēt no īpašumtiesībām uz aktīvu (ja īpašumtiesības nav nodotas ar nodrošinājumu, jo tādā gadījumā īpašnieks ir tikai nodrošināts kreditors (InsO 51. panta 1) apakšpunkts)) vai no vienkārši rezervētām īpašumtiesībām, bet arī no restitūcijas prasījuma saskaņā ar saistību tiesībām (piem., namsaimnieks pret īrnieku).

2. Nodrošināti kreditori

Nodrošināti kreditori (*absonderungsberechtigte Gläubiger*, "kreditori, kuriem ir tiesības uz to, lai viņu prasība tiktu apmierināta atsevišķi") ir kreditori, kuriem ir tiesības uz to, lai viņu prasība tiktu apmierināta prioritāri no tāda aktīva realizācijas, kas ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā. Tie nepedalās prasījumu pārbaudes procesā, bet attieksme pret tiem ir prioritāra, jo šādiem kreditoriem ir tiesības uz to, lai viņu prasības tiktu apmierinātas no attiecīgā aktīva pārdošanas rezultātā gūtajiem ienākumiem pirms citu, zemākas prioritātes vai nenodrošinātu parasto kreditoru prasībām. Jebkādus no pārdošanas papildus gūtos ienākumus pievieno maksātnespējīgā parādnieka mantai, un tie ir pieejami citu kreditoru prasījumu apmierināšanai. Šāda veida nodrošinājuma tiesības var izrietēt cita starpā no apgrūtinājumiem, kļūm uz personisko mantu vai īpašumtiesībām nodrošinājuma veidā (InsO 50. un 51. pants).

Ja no pārdošanas gūtie ienākumi nav pietiekami prasījumu apmierināšanai un ja nodrošinātajam kreditoram pret parādnieku ir prasījums *in personam* papildus tiesībām *in rem*, tas var pieprasīt arī proporcionālu apmierinājumu no maksātnespējīgā parādnieka mantas, reģistrējot personiskās tiesības, ciktāl tās nav apmierinātas, iekļaušanai parādsaistību sarakstā (InsO 52. panta otrais teikums).

3. Kreditori, kuriem ir prasījumi pret pašu mantu

Kreditoriem, kuriem ir prasījumi pret pašu mantu (*Massegläubiger*), nav jāreģistrē prasījumi, kas ir apmierināti iepriekš. Saskaņā ar kodeksa 53. pantu parādi, kas attiecas uz mantu, ietver maksātnespējas procesa izmaksas un citas saistības, ko rada administrators pēc procesa ierosināšanas saistībā ar maksātnespējas procesu (piem., algu prasījumi darbiniekiem, kuri vēl arvien ir nodarbināti uzņēmumā, vai tāda jurista prasījumi, kuru piesaistījis maksātnespējas administrators, lai celtu prasības tiesās). lemesls, kāpēc šādi prasījumi ir jāapmierina prioritāri, ir tas, ka maksātnespējas administrators procesu var pienācīgi veikt tikai tad, ja viņš noslēdz jaunas saistības, kurām tiek nodrošināta pilnīga izpilde.

4. Parasti kreditori

Prasījumu pārbaudes procesā piedalās tikai parastie kreditori (*Insolvenzgläubiger*, "maksātnespējas kreditori") (InsO 174. panta 1. punkta pirmais teikums). Saskaņā ar InsO 38. pantu parastie kreditori ir visi personiskie kreditori, kuriem ir pamatoti prasījumi pret parādnieku dienā, kad tiek ierosināts maksātnespējas process. Ir subordinētie parastie kreditori (*nachrangige Insolvenzgläubiger*), kas uzskaitīti kodeksa 39. panta 1. punktā un kuriem ir jāiesniedz prasības tikai tad, ja maksātnespējas tiesa to ir īpaši pieprasījusi (InsO 174. panta 3. punkta pirmais teikums). Subordinētos maksātnespējas prasījumus apmierina pēc tam, kad ir apmierināti citi parasto kreditoru prasījumi. Tie ietver, piemēram, soda naudas un tādus procentus un soda naudas par kavētiem maksājumiem, kas uzkrājas par parasto kreditoru prasījumiem kopš maksātnespējas procesa ierosināšanas.

12 Kādi noteikumi reglamentē prasījumu iesniegšanu, pārbaudi un atzīšanu?

Prasījumi ir jāiesniedz rakstiski maksātnespējas administratoram laikposmā, kas noteikts maksātnespējas tiesas lēmumā par ierosināšanu, norādot prasījuma iemeslu un apmēru un pievienojot prasījuma pamatojuma dokumentus (InsO 174. panta 1. punkta otrais teikums un 2. punkts). Taču prasījumi tiks ņemti vērā arī tad, ja to iesniegšanas termiņš būs nokavēts (InsO 177. pants). Ir jāiesniedz visi maksātnespējas prasījumi neatkarīgi no tā, vai to pamatā esošās tiesiskās attiecības regulē civiltiesības vai publiskās tiesības (piem., nodokļu saistības).

Tālāk izklāstītie nosacījumi piemērojami ārvalstu kreditoriem. Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām (ES Maksātnespējas regula) 55. pants turpmāk ļaus ārvalstu kreditoriem iesniegt prasījumus, izmantojot standarta prasījumu veidlapu. Prasījumus var iesniegt jebkurā Savienības iestāžu oficiālajā valodā. Taču kreditoram, iespējams, tiks pieprasīts iesniegt tulkojumu tās dalībvalsts oficiālajā valodā, kurā process tiek ierosināts, vai citā

valodā, ko minētā valsts norādījusi kā pieņemamu. Būtībā prasības ir jāiesniedz laikposmā, kas paredzēts tās valsts likumā, kurā process tiek ierosināts. Ārvalstu kreditoru gadījumā šis periods nav mazāks par 30 dienām pēc tam, kad paziņojums par maksātnespējas procesa ierosināšanu publicēts tās valsts maksātnespējas reģistrā, kurā process tiek ierosināts.

Maksātnespējas administratoram visi atbilstīgi iesniegtie prasījumi ir jāuzskaita parādsaistību sarakstā (*Table*). Šajā posmā prasījuma saturs netiek pārbaudīts. Prasījumus pārbauda un to apmēru un secību nosaka tikai maksātnespējas tiesas pārbaudes sēdē (InsO 176. panta pirmais teikums). Ja pārbaudes sēdē ne maksātnespējas administrators, ne parastais kreditors neiebilst pret prasījumu vai arī tad, ja jebkādi iebildumi tiek atrisināti, uzskata, ka prasība ir pieņemta un kreditors saņems savu daļu no procesā gūtajiem ienākumiem. Parādnieka iebildumi neietekmē prasījuma noteikšanu (InsO 178. panta 1. punkta otrais teikums), taču pēc maksātnespējas procesa pabeigšanas parastais kreditors nevarēs piedzīt pārējo prasījuma daļu, pamatojoties uz iekļaušanu sarakstā, un tam pret parādnieku ir jāierosina atsevišķa prasība (InsO 201. panta 2. punkta pirmais teikums).

Savukārt tad, ja pārbaudes sēdē administrators vai cits parastais kreditors ceļ iebildumus, kreditors pret apstrīdētāju pusi var ierosināt prasību par atzīšanu (InsO 179. panta 1. punkts). Viņš iegūst daļu no ienākumiem tikai tad, ja prasībā par atzīšanu tiek noskaidrots, ka prasījums tik tiešām ir pamatots (InsO 180. pants un turpmākie panti). Divās nedēļās no sadales saraksta publicēšanas dienas viņam ir jāpierāda, ka viņš ir ierosinājis prasību par prasījuma atzīšanu (InsO 189. panta 1. punkts). Ja viņš to nespēj pierādīt, prasījums ienākumu sadalē netiks ņemts vērā pat tad, ja tas pa to laiku beidzot tiks atzīts (InsO 189. panta 3. punkts). Taču tad, ja viņš parāda, ka prasība ir celta savlaicīgi, prasībai piešķirtā daļa tiks atlikta no sadales, kamēr notiek ar minēto prasību saistītais process (InsO 189. panta 2. punkts). Ja prasība par prasījuma atzīšanu tiek noraidīta, atliktā daļa tiks novirzīta citiem parastajiem kreditoriem. Ja attiecībā uz apstrīdēto prasījumu jau ir pieņemts izpildāms spriedums, prasību ierosina nevis kreditors, bet gan iebildumu sniedzējs (InsO 179. panta 2. punkts). Spriedums, ar ko nosaka prasījumu vai saglabā iebildumu, nav spēkā tikai *inter partes*, bet ir saistošs arī maksātnespējas administratoram un visiem parastajiem kreditoriem (InsO 183. panta 1. punkts).

Ja parastais kreditors nav reģistrējis prasījumu iekļaušanai sarakstā, tas nevar saņemt daļu no ienākumiem, kas gūti no pārdošanas, un tas nevar savu prasījumu piedzīt arī nekādā citā veidā (InsO 87. pants). Maksājumu prasījumi pret maksātnespējas administratoru ir noraidāmi kā nepieņemami.

13 Kādi noteikumi regulē ieņēmumu sadali? Kā nosaka prasījumu un kreditoru tiesību hierarhiju?

Ja vien maksātnespējas plānā nav noteikts citādi, maksātnespējas administrators pārdod maksātnespējīgā parādnieka mantā ietilpstošos aktīvus, lai pārvērstu mantu naudas līdzekļos, kurus sadala starp kreditoriem. Administrators pēc saviem ieskatiem lem, kā veikt pārdošanu, lai gūtu maksimāli lielus ienākumus. Parādnieka uzņēmumu vai atsevišķas ražotnes var pārdot kā vienotu kopumu vai arī uzņēmumu var sadalīt un individuālos aktīvus pārdot atsevišķi.

Pirms no pārdošanas gūtos ienākumus var sadalīt starp parastajiem kreditoriem, vispirms ir jāapmierina nodrošināto kreditoru un to kreditoru prasījumi, kuriem ir prasījumi pret pašu mantu. Ienākumu sadali veic saskaņā ar sadales sarakstu (*Verteilungsverzeichnis*), ko sagatavo maksātnespējas administrators, par pamatu izmantojot parādsaistību sarakstu (InsO 175. pants). Minētajā sarakstā ir jābūt ietvertiem visiem maksātnespējas prasījumiem, kuri jāņem vērā sadales gaitā. Ienākumi tiek sadalīti kreditoriem proporcionāli to prasījumu apmēram. Prioritātes ziņā pēc parastajiem kreditoriem pēdējā vietā ierindojas subordinētie parastie kreditori, kas uzskaitīti kodeksa 39. panta 1. punktā. To prasījumi tiek apmierināti tikai tad, ja pārējo parasto kreditoru prasījumi ir apmierināti pilnībā.

Parasti pirms sadales uzsākšanas netiek gaidīts, līdz maksātnespējīgā parādnieka mantas pārdošana ir pabeigta. Tiklīdz maksātnespējīgā parādnieka mantā ir iegūti pietiekami naudas līdzekļi, veic atbilstošos maksājumus (InsO 187. panta 2. punkta pirmais teikums). Kad pārdošana ir pabeigta, notiek galīgā sadale (InsO 196. panta 1. punkts). Tam nepieciešams maksātnespējas tiesas apstiprinājums (InsO 196. panta 2. punkts). Ja visu parasto kreditoru prasības var pilnībā apmierināt (kas praksē notiek reti), administrators atlikušo pārsniegumu nodod parādniekam (InsO 199. panta pirmais teikums).

Ja kreditoram ir tiesības *in rem* uz vienu no aktīviem, kas ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā, un no pārdošanas gūtie ienākumi nav pietiekami, lai pilnībā apmierinātu prasījumu, kreditors var reģistrēt prasījumu *in personam* iekļaušanai sarakstā, taču tikai tādā apmērā, kādā netika apmierināts nodrošinātais prasījums (vai arī tas var atcelt nodrošināto prasījumu un reģistrēt prasījumu *in personam* pret parādnieku, lai iekļautu to sarakstā par visu summu) (InsO 52. panta otrais teikums).

Vēl nav galīgi noteikts, vai šī norma ir piemērojama arī tad, ja kreditora prasījumi ir tikai daļēji segti ar ieskaitu. Dažos juridiskās literatūras avotos (piem., *Brandes/Lohmann* darbā *Münchener Kommentar (MüKo)*; InsO, 94. panta 55) apakšpunkts) ir pausts uzskats, ka parastais kreditors var sākotnēji reģistrēt savu prasījumu iekļaušanai parādsaistību sarakstā pilnā apmērā un pēc tam, kad ir saņemtas atbilstošās dividendes, var veikt ieskaitu pretprasības apmērā. Federālā tiesa vēl nav nepārprotami lēmusi par šo jautājumu, taču tā ir norādījusi, ka tā piekristu šādam uzskatam (BGH, 1960. gada 9. maija spriedums — II ZR 95/58). Savukārt citi autori pēc analogijas piemērotu kodeksa 52. panta otro teikumu, un tādā gadījumā kreditors varētu reģistrēt tikai pārsnieguma

summu iekļaušanai sarakstā, bet dividenžu apmērs tiktu attiecīgi samazināts (piem., *Uhlenbruck/Sinz*; InsO 94. panta 61) apakšpunkts).

Ja trešā puse apmierina tāda kreditora prasījumu, kuram pret parādnieku ir *in rem* nodrošinājums, minētā trešā puse automātiski neieņem nodrošinātā kreditora vietu. Taču noteiktos gadījumos likumā ir paredzēta subrogācija, un par to var vienoties arī līgumiski. Šī nav īpaša maksātnespējas procesa iezīme, bet tas izriet no vispārējām tiesību normām. Piemēram, ja kreditoram ir *in rem* nodrošinājums un tā prasību apmierina nevis parādnieks, bet trešā puse, kas ir prasījuma pret maksātnespējīgo personu galvotājs, kreditora prasījumu pret parādnieku nodod galvotājam saskaņā ar tiesisko subrogāciju (Civillkodeksa (*Bürgerliches Gesetzbuch* — BGB) 774. panta pirmais teikums). Attiecībā uz piesaistītajām nodrošinājuma tiesībām, piemēram, hipotēku vai ķīlu, Civillkodekss nepārprotami nosaka, ka tās ir nododamas galvotājam (BGB 412. un 401. pants). Nepiesaistītas nodrošinājuma tiesības, piemēram, zemes nodeva, kuru mērķis ir nodrošināt prasījumu, saskaņā ar likumu galvotājam netiek nodotas. Taču analogiski saskaņā ar Civillkodeksa 412. un 401. pantu kreditoram ar līgumisku prasījumu ir jānodod nepiesaistītie nodrošinājumi galvotājam, ja vien puses nav vienojušās citādi. Tad galvotājs pārņem kreditora vietu ar *in rem* nodrošinājumu.

14 Kādi ir maksātnespējas procedūras izbeigšanas nosacījumi un sekas (jo īpaši, to izbeidzot ar mierizlīgumu)?

1. Standarta process

Pēc tam, kad ir veikta pēdējā sadale, maksātnespējas process ir jāpabeidz (InsO 200. panta 1. punkts). Tiek publicēts lēmums par pabeigšanu. Pabeidzot maksātnespējas procesu, tiesības pārvaldīt aktīvus un atbrīvoties no aktīviem, uz kuriem attiecas maksātnespēja, tiek nodotas atpakaļ parādniekam.

Pēc maksātnespējas procesa pabeigšanas parastie kreditori principā var bez ierobežojumiem piedzīt atlikušos prasījumus pret parādnieku, jo prasījums ir dzēsts tikai izmaksāto dividenžu apmērā. Lai piedzītu to prasījuma daļu, kas netika apmierināta, Maksātnespējas kodeksa 201. panta 2. punkts paredz, ka parastie kreditori var piedzīt prasījumus pret parādnieku, par tiesisko pamatojumu izmantojot iekļaušanu sarakstā, tāpat kā saskaņā ar izpildāmu spriedumu, ja prasījumi ir noteikti un parādnieks nav tos apstrīdējis pārbaudes sēdē. No otras puses, no iepriekšminētā kodeksa 201. panta 2. punkta var secināt, ka citos gadījumos kreditoriem savs prasījums pret parādnieku jāpiedzen, ceļot prasību.

Fiziskām personām ir piemērojams izņēmums. Tām ir iespēja pieprasīt atlikušā parāda dzēšanu (*Restschuldbefreiung*, kodeksa 201. panta 3. punkts, 286. pants un turpmākie panti). Atlikušā parāda dzēšanu var piešķirt pēc sešu gadu ilga labas rīcības perioda, kura laikā parādniekam visi ienākumi, kas ir pieejami apķīlāšanai, ir jānodod pilnvarotai personai (*Treuhänder*); dzēšana ir saistoša visiem parastajiem kreditoriem, tostarp tiem kreditoriem, kas nav iesnieguši attiecīgus prasījumus (InsO 301. panta 1. punkts). Tas nozīmē, ka parastie kreditori vairs nevarēs piedzīt prasījumus no parādnieka (izņēmums: InsO 302. pantā minētie prasījumi).

Juridiska persona, kurai tika piemērots maksātnespējas process un kuras valdījumā vairs nav aktīvu, automātiski tiek dzēsta no komercreģistra un pārtrauc eksistēt.

2. Maksātnespējas plāna process

Maksātnespējas plāna process ļauj nodrošinātiem kreditoriem un parastiem kreditoriem pašiem lemt par maksātnespējīgā parādnieka mantas realizāciju, tās sadali starp kreditoriem, rīcību ar procesu un parādnieka atbildību pēc maksātnespējas procesa pabeigšanas; šādu rīcību maksātnespējas plāna procesā īsteno, atkāpjoties no Maksātnespējas kodeksa normām (InsO 217. panta 1. punkta pirmais teikums). Reorganizācija un maksātnespējas plāns nav viens un tas pats. Maksātnespējas plānam ir būtiska nozīme jebkurā uzņēmuma reorganizācijā, taču uz maksātnespējas plāna pamata uzņēmumu var arī likvidēt un tajā, piemēram, var paredzēt maksātnespējīgā parādnieka mantas realizāciju un sadali iesaistītajām pusēm, atkāpjoties no kodeksa normām.

Papildus iespējai dzēst atlikušos parādus, maksātnespējas plānā ir paredzēts svarīgs līdzeklis parādniekam — ar balsu vairākumu izbalsot traucējošus kreditorus. Maksātnespējas kodeksa 245. pantā ir noteikts, ka noteiktos apstākļos var uzskatīt, ka balsotāju grupas piekrišana ir piešķirta, pat ja nav iegūts nepieciešamais vairākums. Taču praksē maksātnespējas plāna process līdz šim ir izmantots piesardzīgi.

Maksātnespējas plānu var ierosināt maksātnespējas administrators vai parādnieks. Maksātnespējas plāns sastāv no deklaratīvās daļas (*darstellender Teil*) un organizatoriskās daļas (*gestaltender Teil*). Deklaratīvajā daļā ir norādīti tie pasākumi, kas jau ir veikti pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas, un tie, kas vēl ir jāveic. Organizatoriskajā daļā ir noteikts, kā mainīsies iesaistīto pušu juridiskais stāvoklis. Kopš 2012. gadā pieņemtā grozījuma kodeksa 225.a panta 2. punktā nepārprotami ir noteikts, ka maksātnespējas plānā var iekļaut arī akcionārus vai dalībniekus, kā arī ir atļauta parāda un pašu kapitāla mijmaiņa, lai pārvērstu kreditoru prasījumus par parādnieka pašu kapitāla akcijām saskaņā ar uzņēmējdarbības tiesībām. Kodeksa 243. pantā un turpmākajos pantos paredzētais balsošanas mehānisms ir īpaši interesants. Maksātnespējas plāna organizatoriskajā daļā ir

noteiktas dažādas balsotāju grupas. Maksātnespējas plāns ir pieņemts tikai tad, ja to apstiprina katrā grupā balsojošo kreditoru vairākums (kreditoru vairākums) un ja to kreditoru prasījumu summa, kuri balso "par", pārsniedz pusi no visu balsojošo kreditoru kopējiem prasījumiem (kopējo prasījumu vairākums). Taču saskaņā ar kodeksu tiek pieņemts, ka noteiktos apstākļos balsotāju grupa ir piekritusi, pat ja nav panākts nepieciešamais vairākums (InsO 245. pants). Šis "traucēšanas aizliegums" (*Obstruktionsverbot*) ir paredzēts tāpēc, lai individuāliem kreditoriem vai akcionāriem liegtu iespēju kavēt plāna izpildi. Saskaņā ar kodeksa 247. pantu arī parādniekam ir jāpiekrīt plānam. Taču iebildumi no parādnieka puses nav būtiski, ja plāna izpildes rezultātā parādnieka situācija nav sliktāka, nekā tā būtu bez tā, un ja neviens kreditors nesaņem ekonomiskas vērtības, kas pārsniedz viņa prasījuma pilnu apmēru.

Pēc tam, kad iesaistītās puses ir pieņēmušas maksātnespējas plānu un parādnieks tam ir piekritis, maksātnespējas plāns ir jāapstiprina maksātnespējas tiesai. Maksātnespējas tiesa apstiprina maksātnespējas plānu, ja ir izpildītas visas būtiskās procesuālās prasības un kreditors vai akcionārs nav iesniedzis pieteikumus, apgalvojot, ka ir liela iespējamība, ka plāna izpildes rezultātā viņa situācija būs sliktāka nekā bez tā (InsO 251. pants). Lai nodrošinātos pret to, ka plāns šādu iebildumu rezultātā netiek izpildīts, plāna organizatoriskajā daļā var noteikt, ka ir jābūt pieejamiem līdzekļiem gadījumā, ja kāda puse pierāda, ka tās situācija rezultātā būs sliktāka (InsO 251. panta 3. punkts).

Lēmumu, ar ko apstiprina plānu, var apstrīdēt tikai ierobežotā apmērā (InsO 253. pants).

Kad maksātnespējas plāna apstiprinājumu vairs nevar apstrīdēt, maksātnespējas tiesa pabeidz maksātnespējas procesu (InsO 258. panta 1. punkts). Tiesības atbrīvoties no parādnieka īpašuma tiek atgrieztas parādniekam. Plāna organizatoriskajā daļā paredzētās sekas kļūst saistošas visām iesaistītajām pusēm neatkarīgi no tā, vai tās ir reģistrējušas savas prasības vai iebildušas pret maksātnespējas plānu kā ieinteresētās puses (InsO 254.b pants). Tas nozīmē, ka maksātnespējas plānā paredzēta atteikšanās, apturēšana un citas darbības stājas spēkā *ipso jure* un nav jāiesniedz atsevišķa nodoma deklarācija (InsO 254. a panta 1. punkts). Maksātnespējas plāns neietekmē parasto kreditoru tiesības pret trešām pusēm.

Lai nodrošinātu to, ka parādnieks pilda viņam ar maksātnespējas plānu noteiktos pienākumus, plānā var noteikt, ka parādnieku uzrauga maksātnespējas administrators. Uzraudzības perioda laikā maksātnespējas administratoram katru gadu jāziņo tiesai un kreditoru komitejai, ja tāda ir izveidota, par aktuālo situāciju un izredzēm izpildīt maksātnespējas plānu.

Neatkarīgi no tā, vai ir noteikta šāda uzraudzība, kodeksa 255. pantā paredzētās "atjaunošanas klauzulas" (*Wiederauflebensklausel*) mērķis ir nodrošināt, ka parādnieks plānu izpilda. Ja parasta kreditora prasījumi ir atlikti vai daļēji atcelti, pamatojoties uz maksātnespējas plāna organizatorisko daļu, ir noteikts, ka šāda atlikšana vai atcelšana kreditoram vairs nav saistoša, ja parādnieks būtiski atpaliek no plāna izpildes attiecībā uz šo kreditoru. Tas pats attiecas uz visiem parastajiem kreditoriem, ja plāna īstenošanas posmā attiecībā uz parādnieka aktīviem tiek ierosināts jauns maksātnespējas process (InsO 255. panta 2. punkts). Parastie kreditori, kam ir pieņemti prasījumi, kurus parādnieks pārbaudes sēdē nav apstrīdējis un kurus tie uztur saskaņā ar apstiprinātu un galīgu maksātnespējas plānu saistībā ar ierakstu sarakstā, var šos prasījumus izpildīt pret parādnieku tāpat, kā tie to darītu saskaņā ar izpildāmu spriedumu.

Ja uzņēmuma reorganizācijas pamatā ir maksātnespējas plāns, darbībai nereti būs nepieciešami aizņēmumi. Lai pasargātu aizdevējus, maksātnespējas plāna organizatoriskajā daļā var noteikt maksimālo aizņēmumu apmēru (InsO 264. pants). Ar nosacījumu, ka jaunā aizdevēja prasījums ir zem noteiktās maksimālās summas, rezultātā jebkurā jaunā maksātnespējas procesā parastie kreditori ierindotos pēc jaunā aizdevēja.

Maksātnespējas plāna procesā tiek pieļauts, ka parādnieks var panākt atlikušā parāda dzēšanu neatkarīgi no iepriekš aprakstītā atlikušā parāda dzēšanas procesa. Kodeksā ir noteikts, ka tad, ja maksātnespējas plānā nav noteikts citādi, atlikušie parādnieka parādi kreditoriem tiek dzēsti, ja tas apmierina kreditoru prasījumus tā, kā paredzēts maksātnespējas plānā (InsO 227. panta 1. punkts).

15 Kādas ir kreditoru tiesības pēc maksātnespējas procedūras izbeigšanas?

Informāciju par kreditoru tiesībām pēc maksātnespējas procesa pabeigšanas skatīt atbildē uz jautājumu "Kādi ir maksātnespējas procesa pabeigšanas nosacījumi un sekas (konkrēti pēc sastāva)?".

16 Kurš sedz maksātnespējas procedūrā radušās izmaksas un izdevumus?

Saskaņā ar Vācijas likumu maksātnespējas procesa izmaksas tiek iepriekš segtas no maksātnespējīgā parādnieka mantas un tām ir priekšroka pār parastajiem kreditoriem (InsO 53. pants). Maksātnespējas procesa izmaksas ietver tiesu izmaksas attiecībā uz maksātnespējas procesu un pagaidu maksātnespējas administratora, maksātnespējas administratora un kreditoru komitejas dalībnieku nopelnīto atlīdzību, kā arī saistītos radušos izdevumus (InsO 54. pants).

17 Kādi noteikumi reglamentē kreditoru kopumam kaitējošu juridisku aktu spēkā neesību, atzīšanu par spēkā neesošiem vai neizpildāmību?

Lai novērstu rīcību, kas kaitē kreditoriem, jebkādu aktīvu, kuri ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā, iegūšana pēc procesa ierosināšanas pēc būtības nav spēkā, savukārt aktīvu, kuri ietilptu maksātnespējīgā parādnieka mantā pēc procesa ierosināšanas, iegūšana pirms procesa ierosināšanas pēc būtības ir spēkā, taču noteiktos apstākļos to var apstrīdēt.

Tā kā no maksātnespējas procesa ierosināšanas brīža parādnieka tiesības atbrīvoties no sava īpašuma ir nodotas maksātnespējas administratoram, parādnieka atbrīvošanās no aktīviem, kas ietilpst maksātnespējīgās personas mantā, pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas pēc būtības pilnībā nav spēkā (izņemot, ja ir notikusi labticīga zemes iegūšana, lai arī to var apstrīdēt) (InsO 81. panta 1. punkta pirmais teikums). Nav iespējama arī tiesību iegūšana uz aktīvu, kas ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā, ja parādnieks ir atbrīvojies no aktīva, kas ietilpst maksātnespējīgā parādnieka mantā pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas, taču rezultāts rodas tikai pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas (InsO 91. panta 1. punkts) (izņemot zemes iegūšanu; InsO 91. panta 2. punkts). Līdzīgi juridisko spēku zaudē arī tiesības uz nodrošinājumu, kas iegūts izpildes procesa rezultātā pēdējā mēneša laikā pirms pieteikuma par maksātnespējas procesa ierosināšanu vai pēc šāda pieteikuma izdošanas, tiklīdz ir ierosināts maksātnespējas process (InsO 88. panta 1. punkts).

Iegūšana no maksātnespējīgā parādnieka mantas pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas, pretēji iegūšanai pēc procesa ierosināšanas, pēc būtības ir spēkā, taču noteiktos apstākļos to var apstrīdēt (InsO 129. pants un turpmākie panti). Minētajām tiesībām apstrīdēt maksātnespējīga parādnieka darbības ir izšķiroša nozīme, lai varētu piemērot maksātnespējas likumu, jo tas ļauj maksātnespējas administratoram piekļūt parādnieka aktīvu aizplūdei, kas notikusi pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas. Tas var lielā mērā palīdzēt palielināt maksātnespējīgā parādnieka mantu un tādējādi nodrošināt, ka maksātnespējas likums pilda izvirzīto mērķi nodrošināt kreditoru prasību vienlīdzīgu apmierināšanu sakārtotā veidā un novērst prioritāru attieksmi pret atsevišķiem kreditoriem. Ja maksātnespējas administrators sekmīgi izmanto apstrīdēšanas tiesības, puse, kas pārsūdzētā darījuma rezultātā ir guvusi labumu, atgriež visu, kas darījuma rezultātā ir atvilks no maksātnespējīgā parādnieka mantas aktīviem. Ja tas nav iespējams natūrā, minētā puse maksā kompensāciju. Maksātnespējas administrators var celt prasību par restitūcijas tiesību izpildi un var pajauties uz restitūcijas tiesībām pret jebkādiem kreditora celtiem pretējiem prasījumiem. Ja labuma guvējs apstrīdamajā darījumā atdod saņemto īpašumu, tiek atjaunots jebkāds pretprasījums, kas tam var būt (InsO 144. pants).

Lai darījums, kas noslēgts pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas, būtu apstrīdams, tam ir jābūt nelabvēlīgam parastajiem kreditoriem (InsO 129. pants) un ir jābūt izpildītam vienam no pamatojumiem, kas noteikti kodeksa 130.–136. pantā. Jebkādu tiesisku rīcību, t. i., jebkuru darbību (tostarp bezdarbību; InsO 129. panta 2. punkts), kas rada tiesiskas sekas, var apstrīdēt (Federālās tiesas 2004. gada 12. februāra spriedums — IX ZR 98/03, 12. punkts). Ja kodeksā nav paredzēts citādi, nav būtiski, vai parādnieks ir veicis tiesisko rīcību. Turklāt tas, vai ir iesaistītas līgumiskas vai tiesiskas sekas, nav izšķirošs faktors (Federālās tiesas 2013. gada 7. maija spriedums — IX ZR 191/12, 6. punkts).

Darījuma apstrīdēšanas pamatojumu īpaši rada:

- bezmaksas labums, ko piešķīris parādnieks, ja vien tas nav noticis vairāk nekā četrus gadus pirms pieteikuma par maksātnespējas procesa ierosināšanu iesniegšanas (InsO 134. pants);
- tiesiska rīcība, ko veicis parādnieks pēdējos desmit gados pirms pieteikuma par maksātnespējas ierosināšanu iesniegšanas ar nolūku radīt nelabvēlīgas sekas kreditoriem, ja otra puse ir zinājusi par parādnieka nolūku (InsO 133. pants); šis periods ir tikai četri gadi, ja minētā rīcība ir devusi otrai pusei iespēju sniegt garantiju vai maksājumu;
- tiesiska rīcība, ko parādnieks tīšuprāt veicis pēdējos trijos mēnešos pirms pieteikuma par maksātnespējas procesa ierosināšanu iesniegšanas, kas ir tieši nelabvēlīga parastiem kreditoriem, ja parādnieks jau bija maksātnespējīgs un ja otra puse zināja par šādu maksātnespēju (InsO 132. panta 1. punkta 1) apakšpunkts);
- tiesiska rīcība, ar ko parastam kreditoram tiek tīšuprāt piešķirts nodrošinājums vai apmierinājums, kuru tam nav tiesību saņemt, ja šāda rīcība ir veikta pēdējā mēneša laikā pirms pieteikuma par maksātnespējas procesa ierosināšanu iesniegšanas (InsO 131. panta 1. punkta 1) apakšpunkts).

Visos šajos gadījumos gan parādniekam, gan kreditoram, kas gūst labumu, var rasties arī kriminālatbildība (Kriminālkodeksa 283.–283.d pants).

Patērētāju maksātnespējas process

Patērētāju maksātnespējas procesā (*Verbraucherinsolvenzverfahren*) risina tādu fizisku personu lietas, kuras neveic un nav veikušas uzņēmējdarbību kā pašnodarbinātas personas vai kuras ir veikušas uzņēmējdarbību kā pašnodarbinātas personas, bet kuru finanšu stāvoklis ir nepārprotams un pret kurām nav no darba tiesiskām attiecībām izrietošu prasījumu (InsO 304. panta 1. punkts). Pretēji standarta maksātnespējas procesam uzmanība netiek pievērsta aktīvu realizēšanai, bet gan patērētāja parādu dzēšanai.

Šis process no standarta procesa atšķiras galvenokārt tad, ja pieteikumu veic parādnieks viens pats vai kopā ar citiem. Šajā gadījumā pirms lēmuma par maksātnespējas procesa ierosināšanu ir paredzēts ārpus tiesas posms, kura mērķis ir panākt vienošanos ar kreditoriem, balstoties uz plānu (InsO 305. panta 1. punkta 1) apakšpunkts). Ja ārpus tiesas vienošanās netiek panākta, parādnieks var iesniegt pieteikumu par maksātnespējas procesa ierosināšanu.

Pēc tam seko posms, kurā tiek apturēts ierosināšanas process un maksātnespējas tiesa dod kreditoriem iespēju panākt vienošanos ar parādnieku par parādsaistību dzēšanas plānu (*Schuldenbereinigungsplan*). Ja parādsaistību dzēšanas plāns tiek realizēts, kreditoru prasījumus regulē tikai parādsaistību dzēšanas plāns, kas ir realizējams tāpat kā tiesas procesā panākta izšķiršana (*Prozessvergleich*) (InsO 308. panta 1. punkta otrais teikums). Uzskatāms, ka pieteikumi par maksātnespējas procesa ierosināšanu un atlikušā parāda dzēšanu ir atsaukti (InsO 308. panta 2. punkts). Ja vienošanās par parādu segšanas plānu netiek panākta, notiek vienkāršotais maksātnespējas process.

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 13/11/2020